Поезія

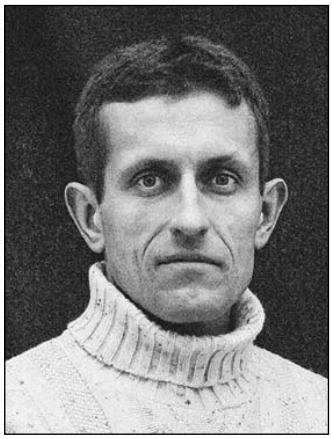

Олексій МАСЛОВ *– сучасний український письменник, журналіст. Народився 1976 року на Чернігівщині. Закінчив Ніжинський педагогічний університет, за освітою – філолог, культуролог. Працює журналістом на Чернігівському обласному телебаченні (зараз – філія НТКУ). Пише поезію, прозу, есе, має численні публікації в періодиці, готує до друку збірку віршів. Також відомий як автор наукових статей (у збірнику наукових праць Інституту журналістики Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка).*

*** * ***

Війна – це не тільки кулі,
Що влучають в живі мішені.
Війна починається з дулі
В кишені.
Бо гривні, від поту солоні,
Злітають з кишень у повітря,
Збиваються в зграї, у хмари, в мільйони,
В мільярди й сідають на Кіпрі.
А далі дівчисько убоге
Сідає до дяді в тачку.
Й війна починається з того:
Не з бідності, а з подачки;
З дитячої віри дяді,
В якого також є діти
І голова вже сива,
Що дівчина не тільки сяде
І буде не просто радіти,
А буде дуже щаслива.
Війна – це посмішка хтива,
Націлена в об'єктиви;
Війна – обіцянок тонни,
Спрямовані в мікрофони;
Побори в лікарні і в школі,
І дурних телешоу приколи;
Це рев вдови у подушку
І регіт братви нам в душу.
Вчимося, брати й сестрички,
Як брата зробити катом.
Війна – звичайнісінька звичка
До того,
До чого не можна звикати.
Ти біля екрану плакав,
Ти співчуваєш утратам,
Та якщо тобі дати на лапу,
То не так уже сумно, правда?
Ти ділиш відкат
Чи збиваєш літак,
Однаково – кат:
І так, і так.
Ти скажеш – стріляєш не ти, –
Й не треба. Лише оціни,
Хто й що для тебе оплатив
У ринкових цінах війни:
Новеньку «Тойоту Камрі» –
Відірваними руками,
Поїздку сім'ї на Багами –
Ампутованими ногами,
А коктейль із гуавовим соком –
Вибитим оком.
Згадай, що так само неквапом,
Як коктейлі крізь соломину,
Стікають останні краплі
Крові із рани від міни.
Приємно зайняти посаду,
Коли в тебе трупи позаду?
Ти можеш цього не хотіти,
Ти можеш над цим хихотіти,
Та твоєму комфорту ціна –
Труна.
Війна як факт – річ уперта,
Як шанс позбутися паразита:
В тобі щось мусить нарешті вмерти,
Щоб зрештою міг ти жити.

СЛОВНИК

БТР зупинився, і його наздогнали пилюка
І дизельний дим.

ISSN 2075-1222. Рідний край. 2016. № 1 (34)

Учепившись за кришки люків,
Двоє визирнули туди,
Де кінчалася ночі холодна ванна
І виднілися берег дня,
Мир майбутній довгоочікуваний,
Його щастя. Його брехня.

Заглушили двигун. «Радіатор
Хай прочахне. Доллємо води,
Заразом і «коня прив'язати», –
Пояснив, зістрибнувши, водій.
В чагарник не пішли. На дорогу
Відлили, не відходячи вбік.
Один мав таку звичку вже півтора року,
Другий мав таку звичку рік.

По «зеленках» по тих ходити
Можна буде не скоро ще.
Але будуть лазити – діти
І… вобще».
«Давай краще про щось хороше.
Що там вдома? Зранку дзвонив вже?»
«Та це ж „Ді Джея" день народження.
Міг би бути, якщо точніше.

Ну то я подзвонив його мамі:
Пам'ятаємо… Чим помогти?
Комуналка… Ціни захмарні…
Я не звик до розмов цих. А ти?
В половини людей зараз серце – як рана відкрита:
Без розмов зрозумілі печалі і радощі;
З половиною другою – там не те щоби говорити, –
І мовчати нема про що».

«Отже, хто кого перемовчить: свої чи чужі?
Що, ходім на „гражданку" пограти в мовчанку?
Чи круті нас скрутити приїдуть на джипі,
Чи ми того крутого „усм'ятку" – на танку».
«Ще ж не „дембель". А з іншого боку
Ще припишуть нам заклик до того… насильства».
«Що припишуть мені – то мені це глибоко
До одного місця».

Їх розмова скінчилась. Та ще не скінчився вірш.
Тут не буде сльозливих фіналів, раптової кулі…
Вони сіли і знову поїхали. Може, так гірше –
Не настільки ефектно? І знов читача обманули.
Вірш завершується словником.
Тут були застосовані слово «мир»,
Слова «щастя» й «брехня». І поки цілком
Цього досить, як кажуть, «щоб ти розумів».

«Мир» – це те, за що воювали. Конкретно те.
З чим ти миришся? Із війною. Конкретно ти.
«Щастя» інколи значить місто – там,
де Луганська ТЕС.
А «брехня» означає брехню. Завжди.

«ЕСЛИ Б МЫ БЫЛИ ЛЮДЬМИ…»

«Гради» – зовсім новенькі,
Танки – просто нові.
«Если б я был человеком,
Я бы их остановил.
Что же вы встали столбами?!
Их пропускать нельзя», –
Думав в Ростові шлагбаум.
Думав, але не сказав.
А залізницею мчали
З Томським загоном
Вагони.
Думали, та промовчали
Шпали –
Хотіли
Всім тілом
Встати з-під рейок з пітьми:
«Мы бы их не пропустили,
Если б мы были людьми».
«Если б я не был железобетонным,
Я б их стряхнул со спины», –
Думає міст понад Доном.
«Вот бы им свет заслонить, –
Если б мы были руками!» –
Думають дошки в паркані.
«Жаль, что людьми не станем мы;
Мы – провода под током;
Все, что мы можем – стонем мы», –
Гуде від кордону Естонії
До Берингової протоки.
«Мы б удержали, мы бы, –
Если б людьми были мы», –
Думають звірі, птахи і риби
З Ладоги до Колими.
«Если б не гробом я скован! –
Остановить их вышел бы.
Вот бы мне мышцы и нервы», –
Думає Пушкін під Псковом –
У порівнянні з іншими
Він же принаймні не мертвий.

ФЕТИДА ЗИМУЄ

І ця зима, що проводить Фетида сама в своїй хаті,
Запам'ятається вже назавжди, бо Фетида –
безсмертна.
Навіть тепер, коли жоден зі смертних у неї
не вірить.
Правда ж бо не постраждає, якщо хтось
не вірить у неї.

Правда, наприклад, про те, що війна почалася
для чогось.
Думає цар, що то він розпочав це для збільшення
царства.

ISSN 2075-1222. Рідний край. 2016. № 1 (34)

А продавець бойових колісниць – що то він все
затіяв,
Щоб продавався товар. І розбійник теж вірить
у себе.

Дійсно, мінялись кордони не раз, продавалася
зброя,
А після чесної битви траплявся нечесний
грабунок.
Але оті олімпійці, які пам'ятають багато,
Знають, що справжнє завдання війни –
це загибель героїв.

А у Фетиди був син, й цей син був найкращим
із кращих,
Був найсильнішим із сильних, був рівний отим
олімпійцям;
Та відрізнявся від них. От, наприклад, –
була в нього совість.
Був він героєм з героїв, і отже в війні він загинув.

Тому три тисячі років були в неї щастя і горе.
Зараз у неї є хата, і їжа, і дрова на зиму.
Газ дорогий їй не треба, субсидії теж не потрібні.
Цар, продавець і розбійник померли давно.
А Фетида?

Їй треба з правдою жити, бо правда не може
померти.

ЗНОВУ

Сніг
Знову.
У гарному смислі слова –
Знову
З неба, як з розуму, сходить.
Схоже
На те, наче знову
Вчиш іноземну мову,
Якою сніг – це snow.
Слово це схоже зі «сном».
Та не в слові
Справа,
А в тому, що справді
Є щось спільне
Між сном і снігом.
Сніг як сиплеться
З ночі – це
Значить, що добре спиться.
Спиться і хочеться.
І знову
Мова ця іноземна
Струшується на землю,
Її закриває –
І світ відкриває
Знову.
Пухнасті сніжинки, що землю вкривають з ночі –
Як вії пухнасті, які закривають очі.
Є спільне у паморозі на вікнах
У спальні і в стулюваних повіках.
І нарешті, в снігах,
Як у снах
Чи на фресках у храмах,
У людини з'являється здатність
Ходити по хмарах.
І це схожість
Іще не остання,
Але, може,
Для порівняння
Зі сном
В основному
Достатньо.

* * *

Наче хто?
Наче кіт за хвостом,
Поженешся за власним минулим;
Ловиш втрачену мить:
Де впіймав – там тобі й заболить.
Як давно все було? Років сто.
Бо інакше б тебе не забули.
Скільки люду забуло про тебе –
Стільки, значить, минуло століть.

Що ти встиг?
Чи ти зміг підрости
Над собою? Побач себе голого
В пелюшковім снігу.
Чи набрав більше себе вагу?
Стільки сил, стільки клопотів тих,
Аби високо втримати голову.
І завжди в твоїй мові лунає
Те твоє немовляче «агу».

На Землі
Є старі і малі,
А між ними дорослі – лиш човники:
Рух – на здобич кидок,
Рух назад – перетравлять шматок.
Ця їдальня-вбиральня – це світ,
А дорослі – його співзасновники.
Такий висновок треба робити
З розповсюджених ними чуток.

Обдури
Їх – родися старий,
Не старій ні за які коврижки,
Не вступай з ними в гру, –
Перестрибуй їх як кенгуру:
Тридцять сім – це, щитай, буде три;
Сімдесят один – сім і ще трішки.
В розумінні такому – живий ти.
В цьому смислі і я не помру.

ISSN 2075-1222. Рідний край. 2016. № 1 (34)

* * *

В холодному склі
На синьому тлі
Сирого, ще сонного ранку
Покій відбивавсь,
Включаючи Вас –
Його господиню і бранку.

Інакше сказать:
О сьомій нуль п'ять
Проникло в бетонну халупку
Це світло скупе,
Знайшло в ній тебе –
Хазяйку її і холопку.

Та звідки не глянь –
А взимку це рань,
Й ніхто, крім світанку – це точно –
Не бачив, як встиг-
Ла перевдягтись
Ти в сукню з нічної сорочки.

ПОЛІМЕРИ

Більше ста кілометрів анідних ниток
Власними тонкими перстами –
Перемкнула станок, перенесла моток –
Змотувала, та перестала.

Перестали вуста її (попросту – рот)
Зрівнюватися з пелюстками.
Майже став їх завод. Став він просто банкрот.
Болі в попереку – тобто у стані.

Підіймався до хмар дим-димок од машин.
Хмари – наче очі її – сині.
У гуртожитку їх керівник залишив.
Є житло – й на тому спасибі.

От заради кімнати, де зараз сім'ї
Тісно – і приїхала в місто.
А іще вона любила кіно – з сьомої
В клубі. І ходила на диско.

Їй парфуми подобались – хвойнії
І її улюблений ірис.
Син готується сам до контрольної.
Господи, коли це він виріс?

ТРІОЛЕТ

Ти зберегла його, і він
Тобі всміхається в смартфоні,
Лиш клацнуть нігтики червоні.
Ти зберегла його, і він
З-під клавіш – і в твоїй долоні,
А не на найстрашнішій з війн.
Ти зберегла його, і він
Тобі всміхається в смартфоні.

ВІД ВІДЛИГИ

Дане добро оце мені,
Невідокремлене від лиха.
Так боляче озимині,
Коли спочатку йде відлига,
А потім холодає знов
І от береться льодом.
Тепло сплавляється у зло –
І звідки воно родом,
І звідки цей повсюдний біль?
Нізвідки. Звідусіль.
Із болем їж, і пий, вдихай
І листям, і корінням.
І кисень, і вода, і харч –
Крізь крижану скоринку.
Так боляче тобі рости
Крізь сніг і лід. Пробач, але
Не прощавай. Рости. Прости
До літа. До побачення.

ДОСЛІДЖЕННЯ НОВОГО РОКУ

В дитинстві зі святими ми на «ти»,
Як в молитв**а**х, поки триває свято,
А свято довге, наче серпантин,
І світле, наче на ялинці вата.

І гості якось впізнавали нас,
Хоч ми костюми, маски і корони
Вдягли. Тяглися серпантин і час,
Неначе нескінченні макарони.

У плині часу з часом є різниця:
Планета час намотує на вісь,
Все швидше й швидше обертаючись,
Як ялинкова іграшка на нитці.

І от ця нитка, зв'язана із вушком
Тієї іграшки, – міцна й тонка
Спіраль подвійна, наче ДНК,
Закручується, і чимдалі – дужче.

Та досягло закручення межі,
Цей джгут завмер. І зупинилась кулька.
І зупинився час. А потім втулка
Отримує від ниток, як пружин,

Інерцію, і в протилежний бік
Ця куля обертається все швидше.
У протилежний бік і час потік,
І ми вже повертаємося. Ми вже

Ті, що були, – тому що конфетті,
Що серпантин, тому що маски вовка
І зайця знову ті ж. І знову ті
Твої гірлянди і бенгальський вогник.

ISSN 2075-1222. Рідний край. 2016. № 1 (34)

ЛИСТ ІЗ ПЕЧЕРИ ПЕРШОЇ НОЧІ НАШОЇ ЕРИ

Є висока ймовірність того, що в ту ніч
Надто низько летіли хмари,
Надто високо сяяли зорі.
А іти у пітьмі – ясна річ, що це річ
Непроста. Річ в Каспарі
І у Валтасарі
Й Мельхіорі.
Справа в тому, що справа
Були урвища й скелі,
Зліва – злі вавилонські болота,
Угорі була темна склепінчаста стеля,
Під ногами й позаду – пустеля,
Ще страшніша, аніж була та,
Що постала за спиною Лота.

Вийти з критського лабіринту,
Вийти з цього критого ринку,
З цього місця, що в нас замість храму,
З Вавилона цього, з цього Риму.
І наш рух уперед – це не примха:
Є в нас зірка, і є в нас зір,
Що виводять із нір.

І не просто дорога була непростою.
Уяви, що тебе привели, й ти
Перед Іродом біля підніжжя престолу;
Ірод же не простий, а Великий.
Такий саме великий, як і всі президенти
Будуть після.

В яслах трохи зерна залишалось на денці,
І в мотив колискової пісні
Упліталося затишне тихе хрумтіння.
Було світло в вертепі. І світло і тіні
Лоскотали обличчя Дитині.

То навіщо твоя мандрівка?
Щось шукав? А що ти шукав?
Не багатим потрібен скарб.
Не здоровим потрібен лікар.
Які треба нитки,
Щоби рани такі
Зашити?
Спробуй-но, уяви,
Як такі виглядатимуть шви.
І неправедним треба вчитель.
І відродження – неживим.

О, яка ти печаль, моя істино:
Що приходить радість до нас
І в найгіршому в світі місці,
І в найгірший в історії час.
Із якого насіння
Проростає спасіння?
У яке саме сіно
Загортатимеш Сина?
Чим Йому, підростаючи, гратись,
Щоб до справи такої звикав?
О, наскільки нова моя радість,
Небувала вона яка!
За моєю новою радістю –
Скільки оком не осягни –
По країні полюють зрадники,
Всюди нишпорять шпигуни:
Добрі гроші отримує кожен,
Ставить пастки, сил**а** і верші,
В книжку наші прикмети пише.
А от радість моя переможе
Тим не менше.
Тим більше.
Бо у них є мільйони,
Бо у них легіони,
Бо за них – усі наші гріхи і страх**и**.
А за нас пастухи.
І воли.
І волхви.
От, до речі, і ви.

*** * ***

Не всім таланить украсти –
От лихо, що не кажи;
Не всіх привалило щастям
Ковтати шматки чужі.

Нічого не вкрав – то нічого:
Й не крадучи люди живуть –
Благенько собі, убого –
Не тільки ж у їжі суть.

Бо ти неграмотний грак такий:
Отруту не продавав, –
Для тебе «колеса» – це в трактора,
«Трава» – це просто трава.

І не пом'януть онуки
За тобою таких заслуг,
Щоб їхню землю «штовхнув» ти
І різав завод на брухт.

Ти себе не перевиховуй –
Не вийде, бо ти, звиняй,
Потилицю триповерхову
Не наростив, як свиня.

Що ти не в високому кріслі –
Так це ж важка робота –
Коли тебе з місця на місце
Тягають, як трухлу колоду.

В журналах тебе не видно
Й по «ящику» – що ж поробиш:
Ти ж не годоване бидло
На виставку і на продаж.

ISSN 2075-1222. Рідний край. 2016. № 1 (34)

Та він же круглий, наш глобус:
Колись попросить води
Хазяїн життя у когось –
А кимось будеш ти.

Не бійсь – це не проповідь знову,
На неї все схоже лиш тим
Про світ невеликим словом:
Все зчіплене і збудоване
З відносин малих частин

(В дужках: електричні сили,
Нафта, АЕС і гроші,
І мізки, що все зрозуміли,
Авжеж, безперечно, тощо).

Ти в світі – неначе атом.
Маленький – ну і нехай.
Не бійся не бути гадом.
Нічого, що ти – не хам.

СМОЛОСКИП

Світи ж, мій Смолоскипе, врешті решт.
Будь ласка, будь помітний з цього місця.
Бо непомітні тут Південний Хрест,
І призахідне Сонце, й східний Місяць.
І коли в світі вимикають світло –
Хоч ти не гасни під дощем і вітром.

Хай навіть ти – не те, що мені треба,
І не в моїх же ти гориш руках, –
Я визначив мету відносно тебе,
І тільки по тобі звіряю шлях.
Ти – не мета, маленький Смолоскипе,
Але без тебе я б напевне схибив.

Я не досяг мети: сил було мало.
А ти гориш. Можливість номер два:
Ціль віддалась мені й розчарувала;
А ти гориш. І от ні голова,
Ні серце зрозуміти вже не годні,
У чому смисл. Ти світишся сьогодні,

Як і учора. І у чому справа?:
Стліває в попіл оберемок дров,
І вистигає вулканічна лава,
Розщеплюється атомне ядро;
А ти гориш. А ти гориш. А ти го…
Втім, все. Мовчу. А ти гориш. Все. Тихо.

ISSN 2075-1222. Рідний край. 2016. № 1 (34)